

Nr 72.

Av herr **Sjödahl m. fl.**, om utredning rörande verkningarna av kommunallagarnas bestämmelser angående kvalificerad majoritet i vissa fall m. m.

Enligt kommunallagarna erfordras i vissa fall för beslut två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster. Dessa bestämmelser, som tillkommo huvudsakligen i samband med 1907 års rösträttsreform, lämnades väsentligen orörda vid den revision av kommunallagarne, som ägde rum vid 1930 års riksdag.

Dessa bestämmelser äro, som den förda diskussionen i frågan under årens lopp utvisat, synnerligen omtvistade. Fråga är, om ej tiden vore inne för att utreda verkningarna av hela detta komplex av bestämmelser och överväga i vilka olika avseenden en ändring av dem borde åstadkommas. Kravet på dubbel majoritet vid inköp av fastighet har från olika håll allvarligen ifrågasatts och innebörden av uttrycket nya ändamål eller behov är skäligen oklar. Men särskilt i ett avseende har kommunernas rörelsefrihet kringgärdats av så många hinderande bestämmelser, att det verkligen kan frågas, om ej staten i alltför hög grad försvårar för kommunerna att fullgöra vad de av staten ofta rent av åläggas. Det kan dock inte vara förenligt med en effektiv statsverksamhet, att staten å ena sidan ålägger kommunerna vissa uppgifter men tillika genom sin lagstiftning i hög grad försvårar fullgörandet av samma uppgifter. Detta framträder tydligast, när det gäller för kommunerna att bevilja anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning, samt vid upptagandet av lån.

I båda dessa avseenden kräver lagstiftningen för närvarande förefintligheten av dubbel majoritet inom de beslutande församlingarna. Men dessutom skola beslut i lånefrågor för att vinna bindande kraft underställas Kungl. Maj:ts prövning och fastställelse med undantag för de smärre lån, som ligga inom kommunernas inte minst i dessa tider ytterst begränsade fria lånerätt. Denna prövning från Kungl. Maj:ts sida är som bekant ingalunda någon rent formell prövning. I den mest auktoritativt kommenterade editionen av våra kommunallagar (C. G. Hammarskjöld, Kommunallagarne, 9 uppl.) skrives bl. a.: "De synpunkter, som huvudsakligen tagits i betraktande vid prövning av de särskilda kommunernas ansökningar att få upptaga lån, äro: det avsedda ändamålet för penningarnes användande, kommunens finansiella ställning, samt återbetalningstiden, sedd i förhållande såväl till kommunens storlek och tillgångar som till lånets storlek." Därjämte anföres: "Vid prövning av en kommuns finansiella ställning göres avseende på: dess ännu obetalda skulder, storleken av redan utgående kommunalskatter, det ifrågasatta nya lånets storlek i förhållande till tillgångarne, ändamålets vikt, återbetalningstiden o. s. v. Bristande utredning om den finansiella ställningen har, jämte andra skäl, lett till ärendets återförvisande."

För Kungl. Maj:ts prövning av kommunernas låneframställningar tala åtskilliga skäl. En kommun kan lockas att skjuta sådana utgifter på framtiden, som det vore både försvarligt och naturligt, att kommunens medlemmar buro genom skatter eller i allt fall kortare lån. Mot ett sådant skjutande av vissa bördor på framtida generationer är kravet på dubbel majoritet intet värn men väl den realprövning, som Kungl. Maj:t underkastar besluten.

Dessutom är det inte minst i våra dagar för demokratin av oerhörd vikt, att dess möjlighet att genomföra samhällsgagneliga beslut icke onödigtvis försvåras. Den enda demokrati, som i längden kan upprätthållas, är den i sin verksamhet effektiva demokratin. Men därför fordras, att den icke genom obehöriga band alltför mycket hindras i sitt arbete.

Huruvida en eventuell utredning av dessa frågor borde begränsas till viss del eller till hela komplexet, kan vara tveksamt. Det synes dock skäligen

att föreslå riksdagen att besluta hemställa till Kungl. Maj:t om en allsidig utredning, huruvida och i vad mån de nu i kommunallagarna intagna bestämmelserna om kvalificerad majoritet borde bibehållas eller ändras, varvid särskild hänsyn tagges till en prövning av bestämmelserna om beslut om anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning, och om upptagande och förnyande av lån, däri inbegripet borgen.

Stockholm den 23 januari 1934.

Edg. Sjö Dahl.

John Sandén.

Ernst Åström.

N. S. Norling.

Emil Rosén.

Ant. Hjalmarsson.